

Programma 2 Ruimte en wonen

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Zorgdragen voor een goede ruimtelijke ordening is een belangrijke kerntaak van de provincies. Onder de Omgevingswet verschuift de focus naar het samen werken met gemeenten, waterschappen en Rijk aan het versterken van de omgevingskwaliteit in Brabant. Dit gebeurt in een complexe en dynamische omgeving. De komende jaren zullen in Brabant veel veranderingen plaatsvinden, in een hoog tempo. De vraagstukken zijn urgent, ingrijpend, grootschalig en met elkaar verweven: versneld bouwen van nieuwe woningen, aansluiten van nieuwe woningbouwlocaties en werklocaties op mobiliteitsnetwerken, opwekken van duurzame energie, ontwikkelen van een circulaire economie, omschakelen naar een inclusieve landbouw en aanpassen aan een veranderend klimaat. 2023 is daarbij een cruciaal jaar waar veel op stapel staat. Zo heeft het Rijk met de Ruimtelijke ordeningsbrief (mei 2022) de 12 provincies verzocht om de ruimtelijke puzzel te leggen tussen oktober 2022 en juli/oktober 2023. Dit op basis van de kaders die het Rijk zoveel mogelijk in het 4e kwartaal 2022 hiervoor meegeeft. Ook verwachten we voor de zomer 2023 het Beleidskader Leefomgeving vast te stellen en treedt naar verwachting de nieuwe omgevingswet in werking.

Onderdeel van het leggen van de ruimtelijke puzzel is ook de Verstedelijkingsstrategie die we verwachten in 2023 vast te stellen en op basis waarvan we vervolgens met de regio's de verstedelijkingsakkoorden afsluiten (zie ook statenmededeling). Ook zetten we in op gebiedstransformaties in het landelijk gebied zoals met de voorzetting van de regeling VAB impuls (zie website).

De urgentie van de woningbouwopgave is onverminderd groot. Daarom werken we ook in 2023 aan het realiseren van voldoende woningen, vraaggericht en met het oog op zorgvuldig ruimtegebruik onze en doelstellingen en de afspraken die hierover met het Rijk in oktober 2022 zijn gemaakt zijn.

Tot slot wordt in 2023 verder uitvoering gegeven aan het realiseren van de uitvoeringsagenda Werklocaties 2020-2023. Zo geven we een impuls aan de verduurzaming van de 13 zogenaamde 'Grote Oogst'-terreinen en zetten we in op versnellingsmogelijkheden bij campusontwikkelingen.

Zoals aangegeven verwachten we medio 2023 het Beleidskader Leefomgeving vast te stellen, waarbij ook bijbehorende doelstellingen en prestaties worden geformuleerd. In deze begroting 2023 zijn dan ook vooralsnog de bestaande meerjarige doelstellingen en prestaties opgenomen.

In 2023 gaan we door met de uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 (BOS) en maken we de stap naar het bouwen van het gebiedsplan 1.0/het gebiedsprogramma. Samen met partners, ondernemers en inwoners wil de provincie Noord-Brabant zich verder inzetten voor de versnelling van natuurherstel, verlaging stikstofdepositie en het mogelijk maken van gewenste maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit

Omschrijving (toelichting)

We dragen zorg voor een goede ruimtelijke ordening. De basis daarvoor ligt in de huidige Wet Ruimtelijke Ontwikkeling (WRO), die in 2023 wordt vervangen door de nieuwe Omgevingswet. In de ruimtelijke ordening wordt de ruimtelijke neerslag van de maatschappelijke opgaven binnen Brabant voorbereid, op basis van een integrale belangenafweging en een gebiedsgerichte aanpak.

Indicatoren:

- **Werkend stelsel om wettelijke taken, zoals beoordeling van ruimtelijke plannen, onder de Omgevingswet uit te kunnen voeren.**

Vanuit een integrale, gebiedsgerichte benadering – 'diep, breed en rond' – participeren we in wisselende rollen ('richting geven', 'beweging stimuleren', 'mogelijk maken') in ruimtelijke ontwikkelingen, zowel binnenstedelijk als in het landelijk gebied en op verschillende schaalniveau's (van lokaal tot Rijk).

Wat gaan we daarvoor doen?

Faciliteren transformatie landelijk gebied

Omschrijving (toelichting)

We continueren de regeling VAB Impuls waarmee we eigenaren van leegstaande agrarische bedrijven begeleiden in de sloop of herbestemming van hun locatie om onder andere ondermijning tegen te gaan. Medio 2023 evalueren we de regeling en zullen de geleerde lessen breed worden gedeeld. In het najaar 2023 vindt besluitvorming plaats over de afbouw of doorontwikkeling.

Uitvoering geven aan verstedelijkingsstrategie en vaststellen verstedelijkingsakkoorden

Omschrijving (toelichting)

In het najaar 2022 is in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) de Verstedelijkingsstrategie vastgesteld. Ook is in 2022 het eerste, daarvan afgeleide verstedelijkingsakkoord regio Eindhoven vastgesteld. Hierbij hebben Rijk, Provincie, regio, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over de realisatie van de strategie voor de regio Eindhoven. In 2023 verwachten we de overige drie verstedelijkingsakkoorden voor de overige regio's vast te stellen.

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Omschrijving (toelichting)

Afgelopen jaar zagen we een toenemende stroom aan ruimtelijke initiatieven op ons afkomen. De verwachting is dat dit aantal ook in verder 2023 zal toenemen. We zetten daarbij in op maatwerk en vernieuwing in lijn met de nieuwe omgevingswet. Overleg over deze plannen vindt daarmee bij voorkeur in een vroegtijdig stadium plaats, in de fase van ideevorming.

Uitvoering geven aan nieuwe Omgevingswet

Omschrijving (toelichting)

Op 1 januari 2023 wordt naar verwachting de nieuwe omgevingswet van kracht en is 2023 daarmee het eerste jaar waarin we gaan werken op basis van de nieuwe wet. Hierbij zetten we gebiedsgericht netwerkteams in, om de processen rondom en het werken met de nieuwe wet zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 is dit nog niet zeker vanwege nog te nemen besluit door de Eerste Kamer. Mocht de inwerkingtreding alsnog uitgesteld worden dan kunnen we, op basis van de anticiperende acties die hierop in 2022 zijn uitgevoerd, alsnog de ruimtelijke en milieuvergunningprocedures door laten lopen op basis van onze de wet- en regelgeving.

Participeren in 10 tot 12 stedelijke transformaties

Omschrijving (toelichting)

Uitvoeren ontwikkelaanpak stikstof

Omschrijving (toelichting)

In 2023 gaan we door met de uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 (BOS) en maken we de stap naar het bouwen van het gebiedsplan 1.0/het gebiedsprogramma. Samen met partners, ondernemers en inwoners wil de provincie Noord-Brabant zich verder inzetten voor de versnelling van natuurherstel, verlaging stikstofdepositie en het mogelijk maken van gewenste maatschappelijke en economische ontwikkelingen. We blijven daarin ook structureel in overleg met onze stakeholders via het Brabants Platform Stikstof en de Brabantbrede Tafel Stikstof.??

??

Ook zetten we ons verder in om via het ondersteuningsloket vraag en aanbod van de stikstofruimte bij elkaar te brengen, zodat die uiteindelijk kan leiden tot vergunbare situaties. Daarbij zal het ondersteuningsloket nadrukkelijker meedoen met 5 gebiedsprocessen in de Gebiedsgerichte Aanpak groen-blauw en zal het de uitvoering van beëindigingsregelingen actief ondersteunen.????

Wat willen we bereiken?

Realiseren van voldoende woningen, die aansluiten op de vraag

Omschrijving (toelichting)

In Brabant ligt nog een flinke woningbouwopgave. De komende 10 jaar moeten er gemiddeld jaarlijks ruim 13.000 woningen (netto) aan de voorraad worden toegevoegd. Het is van belang de woningbouwopgave te verbinden met het versterken van de omgevingskwaliteit in onze steden en dorpen en het herbestemmen van leegstaand vastgoed, soms ook in het buitengebied. Ondanks de nadruk op inbreiding zullen ook uitbreidinglocaties nodig zijn voor een voldoende en voldoende gedifferentieerd (plan)aanbod van woningen en woonmilieus.

Indicatoren:

- Toename woningvoorraad: in de periode 2022 t/m 2030 worden – in lijn met de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) -119.500 woningen (ca. 13.250 per jaar) aan de voorraad toegevoegd, waarvan:
 - 36.000 sociale huurwoningen (ca. 4.000 per jaar)
 - 43.750 middeldure huur- (< € 1.000,-) en betaalbare koopwoningen, onder de NHG-grens van ≤ € 355.000 (ca. 4.850 per jaar).
- Zorgvuldige inpassing van nieuwe woonruimte: gemiddeld genomen wordt ca. 70% van de jaarlijkse woningbouw (toevoeging aan de woningvoorraad) op binnenstedelijke locaties gerealiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren informatie over bevolking, bouwen en wonen

Omschrijving (toelichting)

We actualiseren de 'Monitor Bevolking en Wonen' en het 'Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant' (4x per jaar) en rapporteren over de omvang en samenstelling van het (gemeentelijke) planaanbod voor woningbouw. Informatie over actuele ontwikkelingen van de Brabantse bevolking, de woningbouw en het planaanbod worden breed gedeeld en gepubliceerd op onze provinciale website.

Actualiseren van regionale afspraken over woningbouwaantallen, betaalbaarheid en doelgroepen

Omschrijving (toelichting)

In elk van de (sub) regionale woningmarktgebieden – en in lijn met de vanuit de NWBA op te stellen regionale woondeals - maken we kwantitatieve, kwalitatieve én ruimtelijke afspraken over de woningbouwplanning en –programmering. We stellen samen met de regio's een uitvoeringsgerichte 'woon-agenda' op met speciale aandacht voor versnelling van de woningbouw, betaalbaarheid, nieuwe woonvormen, flexwoningen en ouderenhuisvesting.

Stimuleren van nieuwe woonvormen

Omschrijving (toelichting)

Vanuit het 'Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw' bevorderen we dat meer van dergelijke woonvormen worden gerealiseerd. Hierbij gaat het vooral om stimuleren van planontwikkelingen voor nieuwe woonvormen, de beschikbaarheid van locaties, het (mede)financieren van initiatieven en het

bevorderen van nieuwe woonvormen en zelfbouw als volwaardige bouwstroom in de regionale en gemeentelijke woningbouwplanning en -programmering. Binnen het brede palet aan nieuwe woonvormen ligt de nadruk vooral op (kleinschalige) initiatieven van particulieren en sociale ondernemers voor groepswonen en collectieve woningbouw, zoals geclusterde woonvormen voor ouderen (al dan niet met zorg) en collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van vitaliteit en toekomstbestendigheid van werklocaties

Omschrijving (toelichting)

Vitale en toekomstbestendige werklocaties dragen bij aan de economische ontwikkeling van Brabant. Werklocaties bieden ruimte aan bestaande (en toekomstige) ketens van samenwerkende bedrijven. Campussen bieden werknemers inspirerende werkomgeving en bevorderen innovatie.

Vitale en toekomstbestendige werklocaties kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen voor 2030 uit het klimaatakkoord. Daarbij wordt ingezet op energiebesparing, energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, gezondheid en biodiversiteit.

Indicatoren:

- **Ontwikkeling van werklocaties**

Per regio/Regionaal Ruimtelijk Overleg (RRO) komen we tot een afsprakenkader om de vraag naar en aanbod van werklocaties/bedrijventerreinen in evenwicht te brengen en te houden. Vraaggericht ontwikkelen maakt daarvan deel uit.

- **Verduurzamen van werklocaties**

13 bedrijventerreinen, waar maatregelen worden genomen betreffende de energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie (grote "oogst")

- **Versterken campussen**

Positie van campus in ecosystemen te versterken en daarmee toename van bedrijvigheid en aantal werknemers:

- Aantal bedrijven: 2023 > 2022

- Aantal werknemers: 2023 > 2022

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren van (regionale) afspraken inclusief (on)mogelijkheden XXL-logistiek

Omschrijving (toelichting)

We maken regionale afspraken over de planning en programmering van werklocaties in de Regionaal Ruimtelijke Overleggen (RRO's). Hiermee beogen we een kwalitatieve match tussen vraag en aanbod op werklocaties te realiseren en overaanbod van werklocaties te reduceren. Vraaggericht ontwikkelen is voor ons het uitgangspunt.

Specifieke aandacht hierbij het verder uitwerken en verankeren van selectief beleid ten aanzien van (XXL) logistiek (de zogenaamde 'brownfields'). Het brownfieldsbeleid wordt opgenomen in het beleidskader leefomgeving. Begin 2023 wordt een voorstel aan uw Staten voorgelegd over de vaststelling van voorbeschermingsregels, het voorbereidingsbesluit en een wijziging van de Omgevingsverordening met instructieregels voor het omgevingsplan.

Verder continueren we de Retailadviescommissie voor de advisering over detailhandelsontwikkelingen, veelal in het bredere perspectief van transformatie. We geven ondersteuning bij detailhandels- en centrumontwikkelingen en bij het opstellen van centrumvisies. Onze inzet is om de kwalitatieve vraag van werklocaties in centrumgebieden te kunnen accommoderen.

Faciliteren van campussen

Omschrijving (toelichting)

Ook zetten wij in op de verdere ontwikkeling van de campussen conform de Uitvoeringsagenda Versterking campussen, stedelijke innovatiedistricten, fieldlabs en hybride leeromgevingen 2021-2023.

Ondersteunen van verduurzaming op 13 'Grote Oogst' locaties

Omschrijving (toelichting)

We zetten in op de vergroening en verduurzaming van werklocaties via 13 'Grote Oogst'-terreinen. De terreinen kennen een grote diversiteit aan scope van schaalniveaus, thema's en activiteiten. Er wordt per terrein een plan van aanpak/overeenkomst getekend. Een deel hiervan heeft reeds in 2022 plaatsgevonden, overige overeenkomsten verwachten we in 2023 af te realiseren. Op basis daarvan gaan we vervolgens aan de slag met de realisatie van de plannen van aanpak in de vorm van concrete projecten.

Beleidskaders en uitvoeringsagenda's

Beleidskaders

- Verordening Ruimte
- Brabantse Omgevingsvisie (overkoepelend beleidskader)
- Interim Omgevingsverordening (regels)
- Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand en participeren in transformaties

Uitvoeringsagenda's

- Brabantse Agenda Wonen
- Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw
- Uitvoeringsprogramma aanpak Werklocaties 2021-2023
- Brabantse Aanpak Leegstand
- Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof

Verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte
- Stichting Brainport Smart Districts

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Veel prestaties worden geleverd in samenwerking met externe partners. Ook wordt steeds meer 'van buiten naar binnen' gewerkt: het initiatief van externe partners wordt gekoppeld aan de maatschappelijk opgaven van de Provincie. Dit biedt kansen, maar creëert in sommige gevallen ook afhankelijkheid als het gaat om het daadwerkelijk realiseren van prestaties. Denk aan bijvoorbeeld aan de invoering van de omgevingswet, het realiseren van de woningbouwopgave en de ontwikkeling van campussen.

Wat mag het kosten?

2. Ruimte en wonen

Bedragen x € 1.000		Realisatie	Begroting 2022	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2021	na wijz.	2023	2024	2025	2026
Lasten							
	Programmalasten	12.532 N	14.918 N	23.699 N	19.384 N	2.884 N	2.885 N
	Toerekening organisatiekosten	8.390 N	10.251 N	7.983 N	5.672 N	5.672 N	5.672 N
Totaal Lasten		20.922 N	25.169 N	31.681 N	25.057 N	8.556 N	8.557 N
Baten							
	Programmabaten	1.677 V	2.171 V	790 V	0	0	0
	Baten toerekening organisatiekosten	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten		1.677 V	2.171 V	790 V	0	0	0
Saldo van baten en lasten		19.245 N	22.999 N	30.891 N	25.057 N	8.556 N	8.557 N
Onttrekking aan reserves		1.684 V	6.402 V	3.113 V	2.813 V	1.793 V	1.793 V
Bedragen x € 1.000		Realisatie	Begroting 2022	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2021	na wijz.	2023	2024	2025	2026
Onttrekking aan reserve		1.684 V	6.402 V	3.113 V	2.813 V	1.793 V	1.793 V
	Reserve ontwikkelbedrijf	1 V	96 V	330 V	30 V	30 V	30 V
	Reserve Werklocaties	1.683 V	6.307 V	2.783 V	2.783 V	1.763 V	1.763 V

Reserves

	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per
(bedragen x € 1.000)	01-01-2022	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
2. Ruimte en wonen						
Reserve ontwikkelbedrijf	770	675	345	315	285	255
Reserve Werklocaties	19.288	15.853	15.973	16.094	16.215	16.336